

PRZEGLĄD ŻYCIA GOSPODARCZEGO POLSKI

w okresie od połowy maja do września 1926 roku.

nr 100

WYDAWNICTWO GABINETU PREZESA RADY MINISTRÓW

—
WARSZAW

1926

**PRZEGLĄD ŻYCIA GOSPODARCZEGO POLSKI
w okresie od połowy maja do września 1926 roku.**

3

PRZEGLĄD ŻYCIA GOSPODARCZEGO POLSKI

w okresie od połowy maja do września 1926 roku.

WYDAWNICTWO GABINETU PREZESA RADY MINISTRÓW

—
WARSZAWA

1926

Na tle pomyślnych rezultatów bilansu gospodarczego w okresie od maja do września, które wyrażają się równowagą budżetu, zmniejszeniem stopy dyskontowej, stabilizacją waluty, zwiększeniem zapasów złota i walut w Banku Polskim, ożywieniem wszystkich dziedzin produkcji, zmniejszeniem liczby bezrobotnych, zwiększeniem obrotu towarów, korzystnymi zmianami w bilansie handlowym i t. d. — istnieje — jak to wykazuje obiektywny przegląd życia gospodarczego — niebezpieczna tendencja zwyżkowa cen, która szczególnie ostro zaznaczyła się od ostatnich dni sierpnia.

Ten niebezpieczny objaw w dziedzinie cen musi stać się przedmiotem największej troski Rządu i całego społeczeństwa.

Warszawa, 27 września 1926 r.

Kazimierz Bartel.

SYTUACJA BUDŻETOWA.

Od lipca r. b. budżet państwowy wykazuje nadwyżkę dochodów nad wydatkami; podkreślić przytem należy, że tak pomyślny rezultat został osiągnięty bez uciekania się do wpływów pozabudżetowych w postaci emisji biletów zdawkowych, bilonu lub innych operacyj.

Zwyżka dochodów nad wydatkami zapowiada się również i we wrześniu.

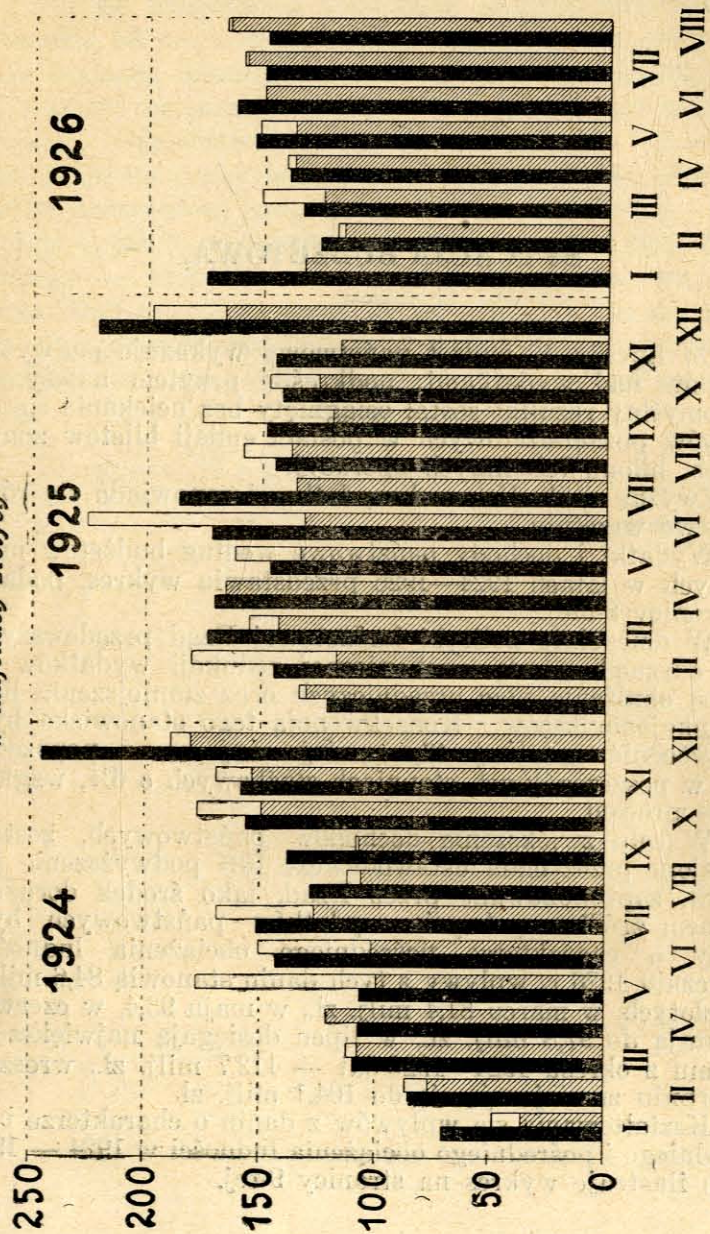
Wydatki i dochody państwowe według budżetów miesięcznych w latach 1924—1926 przedstawia wykres, podany na stronie 8-mej.

W dziedzinie polityki budżetowej Rząd przedewszystkiem odrzucił zasadę mechanicznej redukcji wydatków za pomocą obniżenia płac urzędniczych oraz zmniejszenia liczby funkcjonariuszów. Konsekwencją tego stanowiska było przywrócenie mnożnej 43, zmniejszonej przez poprzedni Rząd w poszczególnych stopniach służbowych o 6½, względnie 4½ procent.

W celu zwiększenia dochodów państwowych, zostało uchwalone przez ciała ustawodawcze 10% podwyższenie podatków, zaproponowane przez Rząd, jako środek doraźny. Głównym źródłem pokrycia wydatków państwowych były daniny o charakterze pośredniego obciążenia ludności: w styczniu 1926 r. wpływy z tych danin stanowią 84,6 miljonów złotych, w marcu 81,4 milj. zł., w maju 93,4, w czerwcu wzrastają do 97,8 milj. zł., w lipcu dosięgają największego poziomu z okresu 1924—1926 lat — 112,7 milj. zł., wreszcie w sierpniu zmniejszają się do 104,1 milj. zł.

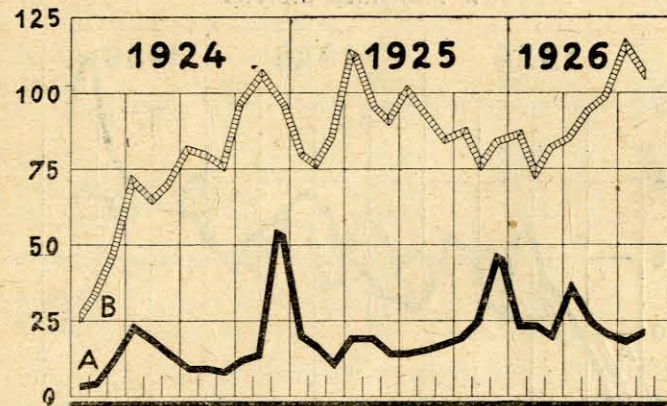
Kształtowanie się wpływów z danin o charakterze bezpośredniego i pośredniego obciążenia ludności w 1924 — 1926 latach ilustruje wykres na stronie 9-tej.

Dochody i wydatki państwowe w poszczególnych miesiącach 1924—1926 r. w milionach złotych

Słupki czarne — wydatki.
 " zakreślane — dochody budżetowe.
 " białe — dochody pozabudżetowe (wpływy z pożyczek państwowych oraz z emisji bilonu i biletów i zdawkowych).

Wpływy z danin publicznych i monopolów w poszczególnych miesiącach 1924—1926 r. w milionach złotych

A — Daniny o charakterze bezpośredniego obciążenia podatkowego ludności.
 B — Daniny o charakterze pośredniego obciążenia podatkowego ludności i monopolów.

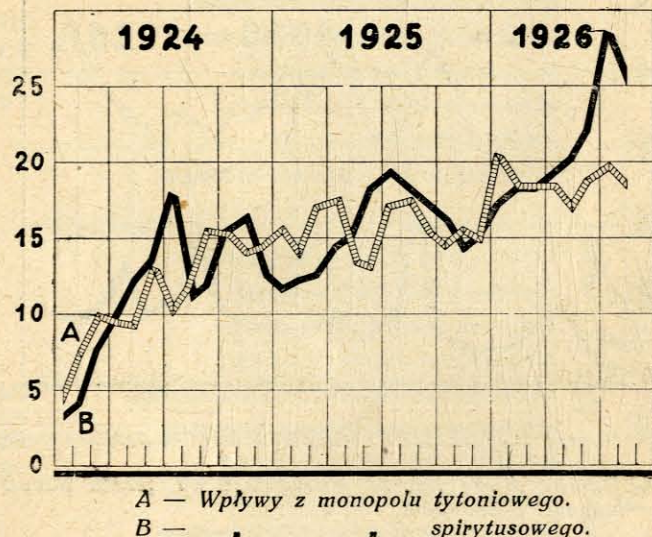
W grupie danin o charakterze pośredniego obciążenia ludności, główną część stanowią wpływy z monopolów spirytusowego i tytoniowego.

Wzrost wpływów z monopolów, który obserwujemy w ostatnich miesiącach, spowodowany został przede wszystkim zwiększeniem się konsumpcji wewnętrznej. Wpływy z monopolów w 1926 r. wynosiły (w milj. zł.):

	z monopolu tytoniowego	z monopolu spirytusowego
styczeń	17,0	20,1
marzec	18,0	18,1
maj	20,0	16,7
czerwiec	22,0	18,7
lipiec	28,0	19,4
sierpień	25,0	18,2

Wpływy z monopolów państwowych w poszczególnych miesiącach
1924 — 1926 r.

w milionach złotych

Do zwiększenia dochodów w ciągu ostatnich 3 miesięcy przyczyniły się również i koleje państwowe, przelewając do Kasy Skarbu 7½ milj. zł., jako rezultat wzmożenia ruchu towarowego.

Z poszczególnych danin publicznych na odrębne traktowanie zasługuje przede wszystkim podatek przemysłowy (obrotowy). Jest on wynikiem opodatkowania faktycznie dokonanych obrotów handlowych.

Podajemy poniżej zestawienie wpływów z podatku przemysłowego — po potrąceniu wpływów za świadectwa przemysłowe.

Wpływy miesięczne tego podatku wynosiły w latach 1924, 1925 i 1926 w milionach złotych:

	1924 r.	1925 r.	1926 r.
Styczeń	4.6	12.8	12.3
Luty	5.5	5.5	6.0
Marzec	4.1	12.3	9.6
Kwiecień	15.7	24.1	10.7
Maj	11.2	18.5	19.4
Czerwiec	16.2	14.0	20.3
Lipiec	10.9	14.8	21.8
Sierpień	12.0	14.2	19.8
Wrzesień	10.1	10.8	
Październik	21.4	17.4	
Listopad	20.9	13.3	
Grudzień	17.1	10.4	

Obroty w ostatnich miesiącach r. b. wykazują znaczny wzrost w porównaniu z latami poprzednimi, wzrost wpływów podatku obrotowego nie odzwierciedla jednak jeszcze istotnego rozwoju. Od stycznia bowiem r. b. podatek obrotowy został zreformowany i dla większości obrotów, jak np. przy zakupie surowców przemysłowych, w handlu artykułami spożywczymi — został zmniejszony na ½%, zamiast poprzednio obowiązujących 2%; niektóre zaś obroty zostały zupełnie zwolnione od opodatkowania. Faktyczny więc wzrost obrotów handlowych przedstawia się znacznie pomyślniej.

Z pozostałych źródeł dochodów państwowych — wybitny spadek w bieżącym okresie wykazują wpływy z cel. Zmniejszenie wpływów z cel stanowi rezultat spadku przywozu.

	Przywóz w milj. zł.	Wpływy z cel w milj. zł.
1925 r. styczeń	169.1	32.4
kwiecień	182.4	39.9
lipiec	181.3	26.7
październik	79.7	15.8
1926 r. styczeń	68.8	12.0
kwiecień	118.8	16.5
lipiec	120.2	16.8

Wyniki budżetowe pierwszych ośmiu miesięcy bieżącego roku oraz preliminarz na pozostałe cztery miesiące, da-

ją możność w przybliżeniu określić wysokość wydatków i dochodów państwowych za cały 1926 rok.

	Wydatki	Dochody
	w milionach złotych.	
Za okres styczeń — sierpień	1.164	1.119
za wrzesień	157	157
za IV kwartał (w/g prelinin.)	484	484
Razem	1.805	1.760

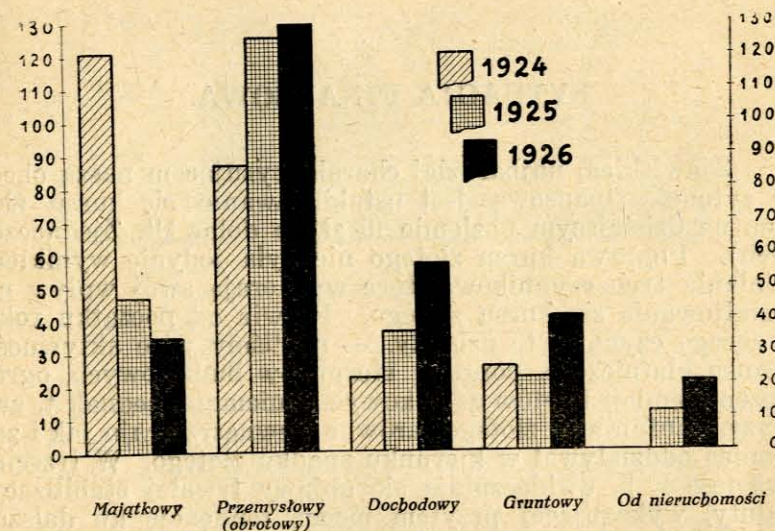
Łączne wpływy z danin publicznych i monopolów za osiem miesięcy bieżącego roku wykazują znaczne zwiększenie w porównaniu z latami ubiegłymi: w okresie styczeń—sierpień 1924 r. — wpływy z danin i monopolów stanowiły 665 milj. złotych, w 1925 r. — 892 milj. zł., w bieżącym roku osiągnęły — 940 milj. zł.

Wpływy z poszczególnych danin publicznych i monopolów we wspomnianym okresie przedstawia następujące zestawienie.

Wpływy z danin publicznych i monopolów za osiem miesięcy (od stycznia do sierpnia) w latach 1924, 1925 i 1926 w porównaniu z wpływami w tymże okresie 1924 roku.

Wyszczególnienie	w milionach złotych			w odsetkach wpływów w tymże okresie 1924 roku	
	1926	1925	1924	1926	1925
Daniny publiczne i monopole — ogółem	940,0	891,6	665,5	141	134
Podatek majątkowy	35,3	47,0	121,4	29	39
Daniny publiczne bez podatku majątkowego	558,7	586,2	383,1	146	153
Podatki bezpośrednie	274,2	220,4	146,6	187	150
w tem: przemysłowy	129,9	126,2	87,2	149	145
dochodowy	57,3	36,8	22,8	251	161
gruntowe	41,4	22,8	26,3	157	87
od nieruchomości	21,3	12,0	0,1	2130	1200
Cła	115,2	223,6	134,0	86	167
Podatki pośrednie	89,4	66,5	57,1	157	116
w tem od cukru	56,6	37,8	35,8	158	105
Monopole	346,0	258,4	161,0	215	160
w tem: spirytusowy	147,4	113,4	73,5	200	154
tytoniowy	167,0	120,5	78,2	214	154

Wpływy z podatków bezpośrednich w okresie od stycznia do sierpnia w latach 1924, 1925 i 1926 w milionach złotych

Podatki bezpośrednie zwyczajne — zarówno przemysłowy, o czym wspominaliśmy wyżej, jak i dochodowy, gruntowy i od nieruchomości w bieżącym roku wybitnie wzrosły.

Zwyżka cen wraz ze wzmoczeniem spożycia spowodowała zwiększenie w bieżącym roku wpływów z podatków pośrednich i monopolów. Natomiast wpływy z podatku majątkowego w bieżącym roku wykazują zmniejszenie z 121,4 milj. zł. w 1924 roku do 35,3 milj. zł. w 1926 roku.

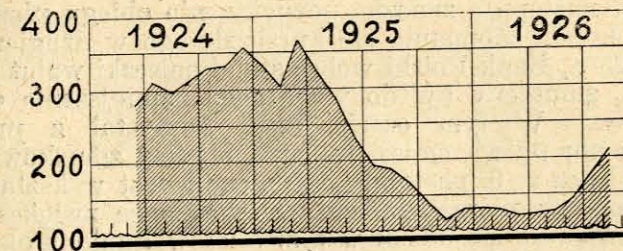
SYTUACJA FINANSOWA.

Zjawiskiem najbardziej charakteryzującym naszą obecną sytuację finansową jest ustabilizowanie się kursu złotego na dzisiejszym poziomie (9 zł. za dolar St. Zjednoczonych). Poprawa kursu złotego nie była jedynie wynikiem działania tych czynników, które wywierają swój wpływ na kształtowanie się kursu złotego. Prawie od początku roku bieżącego czynniki te działały, — mieliśmy więc aktywność bilansu płatniczego, poprawę stosunków budżetowych, ograniczenie emisji biletów zdawkowych—niemniej jednak t. zw. kryzys zaufania do złotego zarówno wewnątrz kraju jak i zagranicą oddziaływał w kierunku spadku złotego. W trzecim kwartale r. b. uwiadcniają się objawy trwałej stabilizacji waluty, wykazującej przytem mocną tendencję ku dalszej poprawie kursu. Jak wynika z poniższej tablicy, pokrycie emisji stale wzrasta.

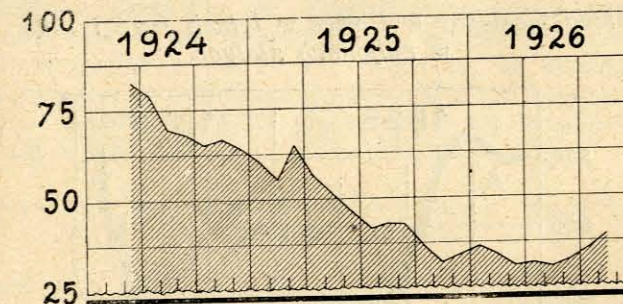
Data	Pokrycie emisji		Stosunek procentowy pokrycia
	Złoto	Waluty zagraniczne netto	
	w milionach złotych		
1924 r. 30/VI	83,4	197,1	83,9
" 31/XII	103,4	254,1	64,9
1925 r. 30/VI	120,2	114,7	46,7
" 31/XII	133,6	— 2,8	38,0
1926 r. 31/I	133,8	— 2,8	39,2
" 28/II	133,9	— 3,7	36,7
" 31/III	134,1	— 12,3	32,7
" 30/V	134,2	— 10,1	33,3
" 31/V	134,4	— 7,8	32,2
" 30/VI	134,7	9,6	33,7
" 31/VII	135,2	44,0	36,2
" 31/VIII	135,4	85,2	40,4
" 10/IX	135,4	92,5	43,1

Zapasy złota i walut zagranicznych w Banku Polskim jako pokrycie obiegu biletów bankowych

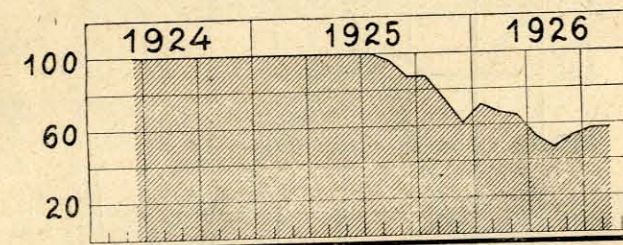
a) w milionach franków złotych.

b) w odsetkach obiegu biletów bankowych

Kurs złotego według notowań giełdy Warszawskiej w odsetkach wartości parytetowej (parytet = 100)

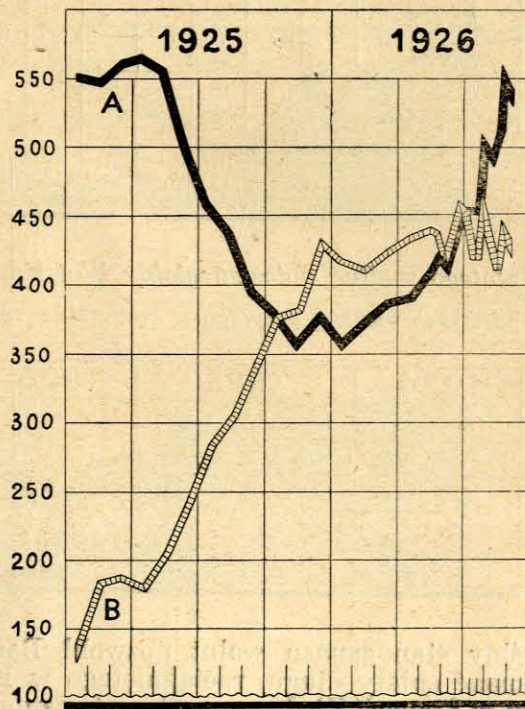
Pomyślny stan zapasu walut pozwolił Bankowi Polskiemu dokonać spłaty długu, zaciągniętego w Federal Reserve Banku w Stanach Zjednoczonych pod zastaw złota, zdeponowanego w Banku Angielskim, oraz w początku sierpnia

b. r. wysłać do Federal Reserve Banku w Nowym Jorku 2,3 miliony dolarów, w celu stworzenia tam rozporządzalnego zapasu.

Równolegle ze wzrostem pokrycia emisji w ostatnich dekadach następuje znaczne powiększenie obiegu pieniężnego. W okresie załamania się kursu złotego w drugim półroczu 1925 r., Bank Polski wobec stałej ucieczki walut zagranicznych, zmuszony był do wydatnego zmniejszenia obiegu banknotów. W tym czasie Rząd korzystał z przysługującego mu prawa emisji bilonu i biletów zdawkowych.

Od lipca r. b. nastąpił zasadniczy zwrot w kształtowaniu się obiegu pieniężnego: równocześnie ze zwiększeniem obiegu, zwiększa się udział w nim biletów Banku Polskiego. Od lipca b. r. ilość tych biletów przewyższa ilość znajdujących się w obiegu bilonu i biletów zdawkowych.

Obieg pieniężny w Polsce w latach 1925 i 1926 w milionach złotych

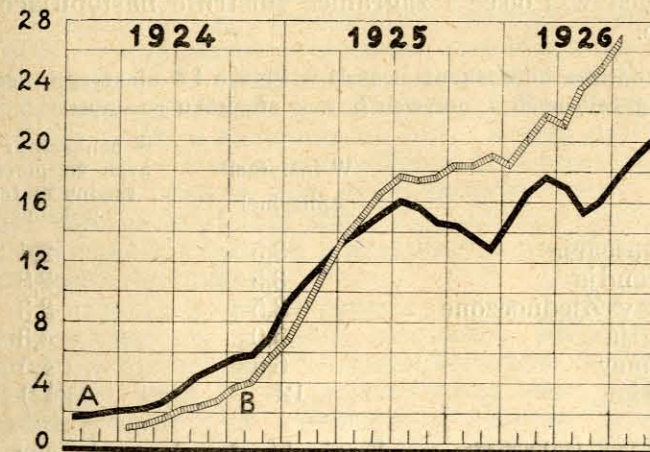
A — Bilety Banku Polskiego. B — Bilety zdawkowe i bilon.

Obieg pieniężny w milionach złotych.

	Bilety Banku Polskiego	Bilon i bilety zdawkowe	Razem
31.I 1925 r.	553,3	139,3	692,5
31.I 1926 r.	362,4	419,0	781,0
31.V	413,0	442,3	855,3
30.VI	448,0	459,8	907,8
31.VII	511,2	469,6	980,8
31.VIII	560,2	447,1	1007,3

Jednym ze skutków spadku złotego było dążenie do tezauryzacji zasobów pieniężnych w walutach pełnowartościowych, wpływające na niewspółmiernie wysokie kształtowanie się kursu walut obcych w kraju. Objawy tego widziimy przede wszystkim w zmniejszeniu się oszczędności, zwłaszcza zaś w zmniejszeniu się wkładów terminowych i bezterminowych w bankach akcyjnych. W obecnym okresie — w związku ze stabilizacją naszej waluty, nastąpił wzrost zaufania do złotego, co znajduje wyraz we wzmożonym gromadzeniu oszczędności.

Rozwój wkładów oszczędnościowych w Polsce w latach 1924 — 1926 w milionach złotych

A — Wkłady oszczędnościowe w Pocztowej Kasie Oszczędności.
B — Wkłady w 46 kasach komunalnych.

Ruch wkładów oszczędnościowych w Pocztovej Kasie Oszczędności oraz 46 kasach komunalnych przedstawiają liczby następujące (w milionach złotych).

	P. K. O.	Kasy komunalne
lipiec 1924 r.	3,2	1,9
grudzień	6,9	5,5
styczeń 1925 r.	9,3	6,7
kwiecień	13,2	13,5
lipiec	15,9	17,5
październik	14,2	18,3
styczeń 1926 r.	14,5	18,3
kwiecień	16,9	20,9
maj	15,0	23,5
czerwiec	15,8	24,7
lipiec	17,5	26,5
sierpień	18,9	.
wrzesień	20,5	.

Sytuacja na rynku kredytowym, mającym decydujące znaczenie dla rozwoju życia ekonomicznego, stanowi w programie gospodarczym obecnego Rządu nie tylko przedmiot poważnej troski, lecz i obiekt działania.

Jesteśmy krajem najdroższego w świecie kredytu. Stopę procentową w instytucjach emisyjnych oraz w bankach prywatnych w Polsce i zagranicą ilustruje następujące zestawienie.

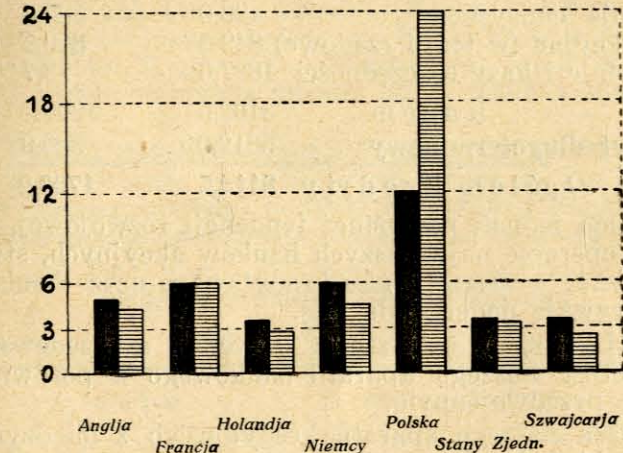
Stopa procentowa od dyskonta weksli w Polsce i w niektórych krajach zagranicznych w czerwcu b. r. w stosunku rocznym¹⁾.

	W instytucji emisyjnej	W bankach prywatnych za pierwszorzędnym materiałem wekslowym
Szwajcaria	3,5	2,4
Holandja	3,5	2,8
Stany Zjednoczone	3,5	3,3
Anglja	5,0	4,3
Niemcy	6,6	4,5
Polska	12	24 ²⁾

¹⁾ Vierteljahrshäfte zur Konjunkturforschung, 1 Jahr. 1926. str. 103.

²⁾ Najwyższa stopa procentowa dopuszczalna według prawa w stosunkach kredytowych.

Stopa procentowa od dyskonta weksli w Polsce i zagranicą (w stosunku rocznym).

Słupki czarne — stopa dyskontowa w instytucji emisyjnej.
„ kreskowane — „ „ w bankach prywatnych.

Pierwszym krokiem zasadniczym w kierunku uzdrowienia sytuacji na rynku kredytowym, jest dokonane w lipcu r. b. obniżenie stopy dyskontowej Banku Polskiego z 12% na 10%; w najbliższej przyszłości przewidywane jest dalsze obniżenie do 9%. Dopuszczalna stopa maksymalna w bankach prywatnych została już obniżona z 24% w stosunku rocznym do 20 i 18%, a następnie do 16%. Należy przypuszczać, że to posunięcie Rządu w dziedzinie kredytowej niewątpliwie przyniesie pewną ulgę życiu gospodarczemu. Z obniżeniem bowiem oficjalnej stopy dyskontowej, łączy się możliwość otrzymania kredytów zagranicznych na stosunkowo dogodniejszych warunkach.

W związku z ogólną poprawą sytuacji finansowej dają się zauważyć w ostatnich miesiącach pomyślne objawy również i w dziedzinie zwiększenia kredytów. Należy jednak uprzytomnić sobie, że mając najwyższą stopę dyskontową, posiadamy kredyty w znikomym rozmiarach w porównaniu z okresem przedwojennym¹⁾. Na obecnym obszarze Rzeczypospolitej stan kredytów wynosił:

¹⁾ Przemysł i Handel Nr. 29 — 1926 r.

w milionach złotych
XII. 1913 r. XII. 1925 r.

A. Kredyt krótkoterminowy

Instytucje emisyjne	426,0	325,6
Banki akcyjne (w tem i rządowe)	849,5	800,9
Spółdzielnie i kasy oszczędności	1827,0	73,7

R a z e m 3102,5 1200,2

B. Kredyt długoterminowy 5012,0 500,0

O g ó ł e m k r e d y t y 8114,5 1700,2

Pomimo jednak pomyślnej tendencji rozwojowej, jaką wykazują operacje największych banków akcyjnych, stwierdzić należy, że w sferze rynku kredytowego nasze banki akcyjne odgrywają nader nikłą rolę.

Złożył się na to cały szereg przyczyn, a przede wszystkim przerosł naszego aparatu bankowego w porównaniu z okresem przedwojennym.

Związek naszego aparatu kredytowego z międzynarodowym rynkiem kredytowym jest zbyt luźny — dowodzi tego ostatni kryzys bankowy, którego nie odczuwają jedynie banki, oparte na kredytach zagranicznych. Konsekwencją tego jest dążenie w kierunku uzdrowienia aparatu bankowego a przede wszystkim daleko idącego zmniejszenia ilości banków. Przyczyni się to w pierwszym rzędzie do obniżenia kosztów bankowych, które u nas, wobec szczupłych kapitałów i nadmiernej ilości banków, są niewspółmiernie wysokie.

Obecnie najpoważniejszym źródłem kredytów krótkoterminowych w Polsce są Bank Polski i Banki Państwowe.

Według obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego (Wiad. Stat. Nr. 11 — 1926 r.) kredyty krótkoterminowe na dzień 1. I. 1926 r. udzielone były przez następujące instytucje:

	w milionach złotych	w odsetkach
Bank Polski	325,5	33,8%
Bank Gospodarstwa Krajowego	227,6	23,6%
Państwowy Bank Rolny	52,8	5,5%
P. K. O.	26,6	2,8%
Banki Komunalne	5,0	0,5%
Banki Akcyjne (87 banków)	326,1	33,8%
O g ó ł e m	963,6	100,0%

W kredytach krótkoterminowych uderza przede wszystkim stosunkowo nieznaczny udział akcyjnych Banków prywatnych. Największym źródłem kredytów krótkoterminowych jest Bank Polski. Kredyty Banku Polskiego stanowiły 33,8% ogólnej sumy kredytów. Banki Państwowe — Bank Gospodarstwa Krajowego, Państwowy Bank Rolny oraz P.K.O.—reprezentowały łącznie 31,9% ogólnej sumy kredytów.

Portfel wekslowy Banku Polskiego w ostatnich miesiącach nie wykazuje poważniejszych zmian, co jest niewątpliwie wyrazem ostrożnej polityki kredytowej Banku Polskiego, czuwającego przede wszystkim nad ochroną kursu złotego.

Portfel wekslowy Banku Polskiego

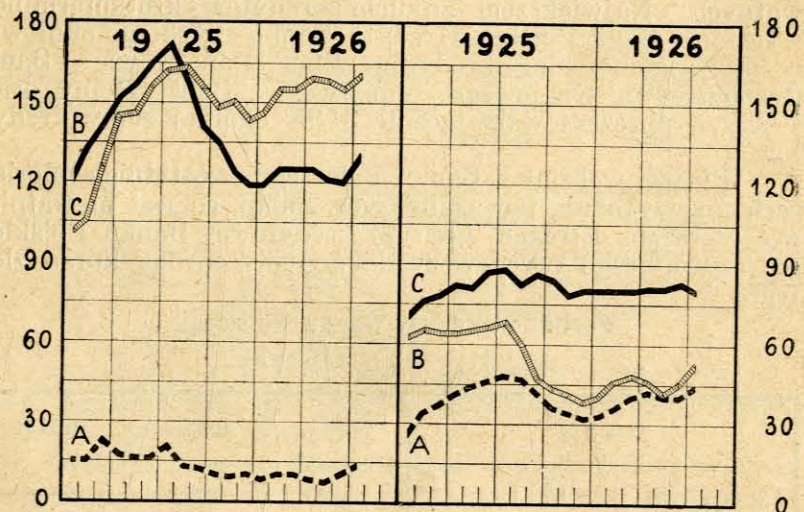
w milionach złotych.

Data	1924 r.	1925 r.	1926 r.
31 Stycznia	—	270,4	284,6
28 Lutego	—	286,2	294,1
31 Marca	—	306,6	301,5
30 Kwietnia	—	294,6	303,3
31 Maja	126,5	296,6	302,9
30 Czerwca	138,9	299,3	301,3
31 Lipca	166,7	302,9	304,2
31 Sierpnia	199,7	285,4	306,7
30 Września	233,8	292,3	—
31 Października	245,1	289,9	—
30 Listopada	249,6	280,2	—
31 Grudnia	257,0	289,4	—

Stwierdzić należy, iż niedawno wprowadzone zmiany Statutu Banku Polskiego dają możność poważnego zwiększenia portfela wekslowego — w razie zapotrzebowania ze strony życia gospodarczego.

Bilanse 14 największych banków akcyjnych wykazują również pewną tendencję ku poprawie stosunków kredytowych. Stabilizacja złotego spowodowała zwiększenie wkładów: stan wkładów bezterminowych na 31. V. 1926 r. wynosił 40,2 milj. złotych, a na 30. VI. — 43,6 milj. zł. Jednocześnie przystąpiono do realizacji nie płynnych zobowiązań, objętych kredytem otwartym, którego wysokość w końcu czerwca zmniejszyła się prawie o 3 milj. złotych.

Ważniejsze pozycje bilansowe 14 największych banków akcyjnych w milionach złotych

A — Kasa i sumy do dyspozycji
B — Dyskonto weksli
C — Otwarty kredyt

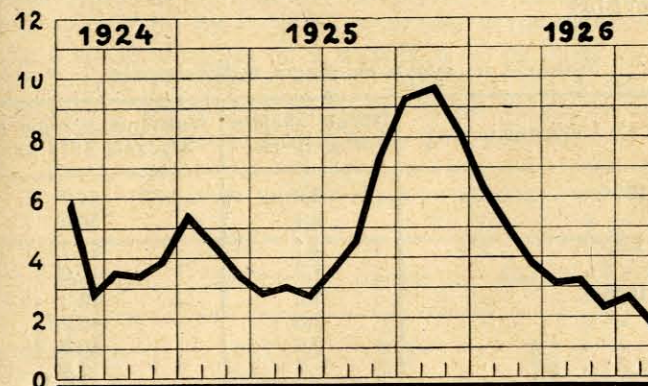
A — Wkłady terminowe
B — bezterminowe
C — Redyskonto

Wyrazem niewątpliwego odprężenia w ostatnim czasie na rynku kredytowym jest również wybitny spadek odsetka weksli protestowanych w Banku Polskim.

Stosunek %-wy protestowanych weksli do weksli płatnych w danym miesiącu

Miesiące	1924	1925	1926
Styczeń	—	5,2	6,2
Luty	—	4,3	4,9
Marzec	—	3,3	3,7
Kwiecień	—	2,7	3,0
Maj	—	2,9	3,1
Czerwiec	—	2,6	2,2
Lipiec	—	3,5	2,5
Sierpień	—	4,5	1,6
Wrzesień	—	7,4	—
Październik	3,4	9,2	—
Listopad	3,3	9,5	—
Grudzień	3,8	8,1	—

Protestowane weksle w Banku Polskim w odsetkach weksli płatnych w danym miesiącu

Jednym z donioślejszych posunięć w dziedzinie polityki finansowej jest przeprowadzenie w drodze pełnomocnictw zmian statutu Banku Polskiego. Zmiany te przystosowują instytucję emisyjną do istotnych potrzeb naszego życia gospodarczego. Prawo obniżania z ważnych powodów zasadniczej 30-procentowej normy pokrycia obiegu, obwarowane coprawda progresywnym podatkiem emisyjnym — stanowi główną zmianę statutu, która na przyszłość zaradzi ewentualnym trudnościom finansowym, takim np., które przeżyliśmy w połowie 1925 roku.

Drugą zasadniczą zmianą w statucie Banku Polskiego jest uprawnienie do podwyższenia kapitału zakładowego ze 100 do 150 milj. złotych.

Wysoce pożyteczną inowacją jest przyjmowanie przez Bank Polski do 6-miesięcznego dyskonta weksli rolników za nabyte nasiona, nawozy sztuczne, narzędzia rolnicze i inwentarz; łączna suma takich weksli nie może przekraczać 20 procent sumy portfela wekslowego Banku.

W ostatnich tygodniach obserwujemy również oddawna już nienotowane wybitne ożywienie na rynku akcyjnym. Do takiego ożywienia przyczyniła się stabilizacja waluty, w rezultacie czego zmniejsza się spekulacja walutami i pewna część kapitałów zostaje skierowana na obroty akcjami. Drugim czynnikiem tego ożywienia był wzrost zaufania do pomysłnego rozwoju życia gospodarczego kraju, a w szczególności do rozwoju produkcji przemysłowej.

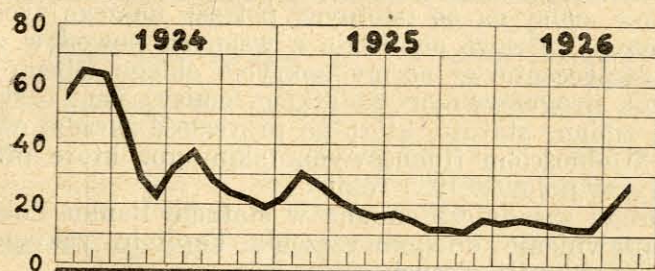
Objawy wskazanego ożywienia na rynku akcyjnym widzimy we wzroście wskaźnika kursów akcji przemysłowych oraz w ogólnym zwiększeniu obrotów akcjami na Giełdzie Warszawskiej.

Sytuacja na rynku akcyjnym w Warszawie.

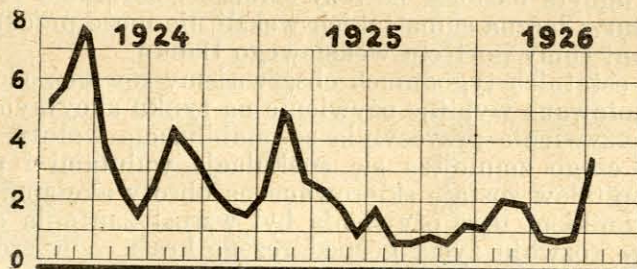
Rok i miesiąc	Obroty akcjami w milj. zł.	Wskaźnik kursów akcji Styczeń 1914 = 100
Styczeń 1924 r.	5,0	54,3
Lipiec " "	2,4	30,6
Styczeń 1925 r.	2,1	20,7
Lipiec " "	1,5	16,0
Styczeń 1926 r.	1,0	13,3
Marzec " "	1,8	12,9
Maj " "	0,6	10,8
Lipiec " "	3,7	17,8

Rynek akcyjny w latach 1924—1926

A. Wskaźnik kursów 9 akcji przemysłowych notowanych na Giełdzie Warszawskiej (styczeń 1914 r. = 100)

B. Obroty akcjami na Giełdzie Warszawskiej w milionach złotych.

Od sierpnia wskaźnik kursów akcji wykazuje stałą zwyżkę; wynosi on: w okresie 2—7 sierpnia — 18,7; od 19—14 sierpnia — 18,0; w okresie od 16 do 21 sierpnia—19,1; w okresie od 23 do 28 — 24,9 i wreszcie w początku września w okresie od 30 sierpnia do 4 września — podnosi się do 27,3.

Wskaźnik kursów akcji w Polsce w porównaniu z innymi krajami, które przechodziły okres intensywnej inflacji — przedstawia się stosunkowo pomyślnie:

Wskaźnik kursów akcji (w złotych).

Rok i miesiąc	Polska	Niemcy	Austria	Węgry
Styczeń 1925 r.	20,7	36,7	8,5	12,0
Lipiec " "	16,0	26,4	7,8	11,4
Styczeń 1926 r.	9,5	24,0	6,7	9,9
Marzec " "	8,5	28,0	6,9	9,4
Czerwiec " "	6,0	32,9	6,7	10,1
Lipiec " "	10,2	34,3		10,3
Sierpień " "	14,3			

Od lipca obserwujemy również ożywienie obrotów papierami państwowymi. Kursy główniejszych walorów państwowych oraz akcji Banku Polskiego w ciągu ostatnich miesięcy wykazały wybitną tendencję zwyżkową.

Kurs papierów państwowych i akcji Banku Polskiego w poszczególnych miesiącach 1926 roku na Giełdzie Warszawskiej.

Miesiące	8% pożyczka konwersyjna 1925 r.	6% pożyczka dolarowa 1919/20 r.	10% pożyczka kolejowa Serja I	5% pożyczka konwersyjna	Akcje Banku Polskiego
	Przeciętne kursu za ostatni tydzień miesiąca w odsetkach wartości nominalnej				Kurs w zł. w ostatnim dniu miesiąca
Styczeń	71,0	64,1	86,3	43,5	
Luty	86,5	85,7	82,3	34,8	61,3
Marzec	76,0	74,6	84,0	34,1	47,5
Kwiecień	69,4	75,6	83,3	32,6	48,6
Maj	71,6	68,8	80,0	32,0	47,2
Czerwiec	81,6	68,5	79,5	32,1	49,6
Lipiec	82,3	64,8	81,3	42,0	72,9
Sierpień	91,6	75,0	86,6	52,3	98,0

PRODUKCJA I RYNEK PRACY.

Ogólna poprawa stosunków gospodarczych w ostatnich miesiącach, znajduje swój wyraz i w dziedzinie produkcji.

Wzrost wydobycia węgla przypisać należy w znacznej mierze pomyślnym konjunktutom na międzynarodowym rynku węglowym w związku ze strajkiem w Anglii. Wydobycie węgla w ostatnich miesiącach r. b. znacznie przewyższa wydobycie w odnośnych miesiącach 1925 roku.

M i e s i ą c e	Wydobycie w tysiącach tonn	
	1926 r.	1925 r.
Maj	2.235	2.444
Czerwiec	2.661	2.201
Lipiec	3 482	2.101
Sierpień	3 673	2.085

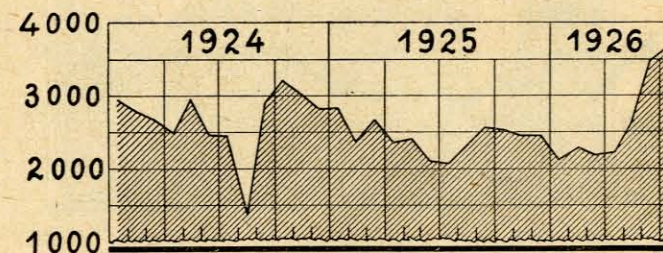
Wydatne zwiększenie działalności hut żelaznych w ostatnich miesiącach przypisać należy ożywieniu zapotrzebowania wyrobów hutniczych na rynku krajowym oraz wzmożeniu zamówień ze strony Ministerstwa Kolei, jak również i pewnemu zwiększeniu eksportu wyrobów hutniczych; rozwój wytwórczości hut żelaznych w r. b. przedstawiają następujące liczby.

O K R E S	Surówka	Stal zlewna	Wytwory walcowane
	w t y s i ą c a c h t o n n		
1925 przec. miesięcznie	26,2	66,0	48,7
1926 — Styczeń	26,3	44,8	28,1
Luty	25,4	51,9	31,3
Marzec	30,7	61,1	42,8
Kwiecień	20,8	44,0	34,2
Maj	23,8	50,3	35,7
Czerwiec	19,6	51,7	41,5
Lipiec	24,1	69,6	53,4

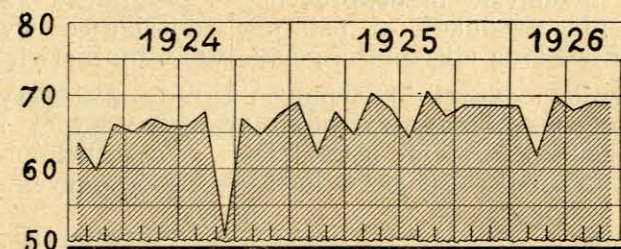
Produkcja górnico-hutnicza w poszczególnych miesiącach 1924—1926 r.

w tysiącach tonn

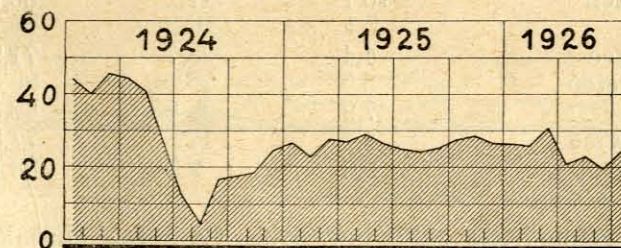
A — Wydobycie węgla kamiennego.

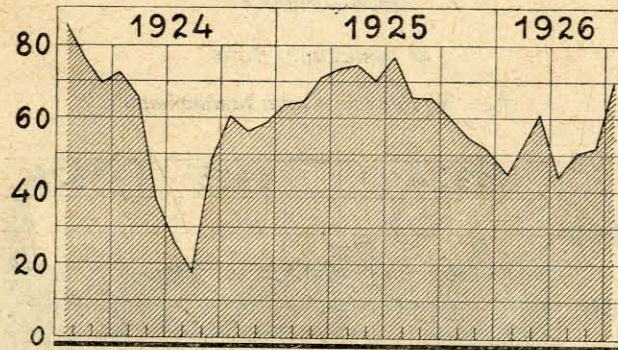
B — Produkcja ropy naftowej.

C — Produkcja żeliwa.

D — Produkcja stali

Według miarodajnych informacji — w sierpniu produkcja hut żelaznych wykazała dalsze zwiększenie.

W przemyśle przetwórczym — zasadniczy zwrot ku zwiększeniu produkcji w ostatnich miesiącach występuje z jeszcze większą siłą, niż w górnictwie i hutnictwie.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, obejmujących zakłady, zatrudniające 20 i wyżej robotników — zmiany w stanie zatrudnienia w uwzględnionych zakładach, przedstawiają się w liczbach następujących.

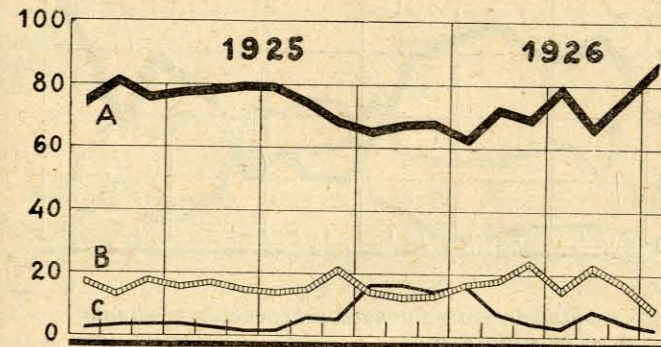
Z ogólnej liczby robotników, zatrudnionych w poszczególnych miesiącach 1926 roku, następujący odsetek pracował w tygodniu:

	1—3 dni	4—5 dni	6—7 dni
styczeń	16,1	17,2	66,7
luty	7,1	18,2	74,7
marzec	4,4	23,7	71,9
kwiecień	3,5	16,0	80,5
maj	7,9	23,8	68,3
czerwiec	4,4	17,8	77,8
lipiec	2,6	9,3	88,1

Uruchomienie zakładów przemysłowych charakteryzują wykresy i zestawienia podane na str. 30 i 31.

Uruchomienie przemysłu przetwórczego w poszczególnych miesiącach w 1925—1926 r.

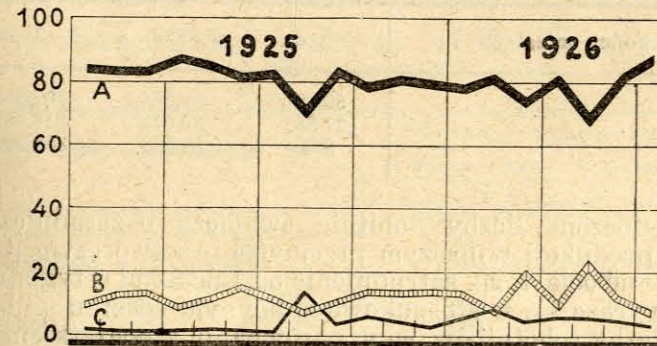
a) cały przemysł przetwórczy

Na 100 robotników zatrudnionych pracowało w tygodniu:

- A — od 6 do 7 dni
 B — „ 4 „ 5 „
 C — „ 1 „ 3 „

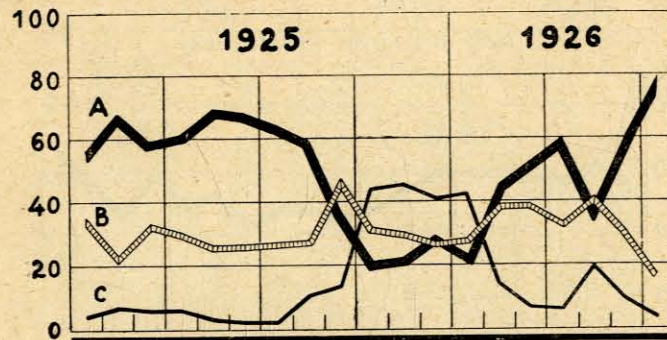
b) przemysł metalowy i maszynowy.

Na 100 robotników zatrudnionych pracowało w tygodniu:

- A — od 6 do 7 dni
 B — „ 4 „ 5 „
 C — „ 1 „ 3 „

c) przemysł włókienniczy

Na 100 robotników zatrudnionych pracowało w tygodniu:

- A — od 6 do 7 dni
 B — " 4 " 5 "
 C — " 1 " 3 "

W zakładach objętych statystyką w 1926 roku następująca liczba robotników pracowała w tygodniu

w końcu miesiąca	1—3 dni	4—5 dni	6—7 dni
stycznia	50 322	52.364	202 858
maja	27 580	82.610	236.241
lipca	9 004	32 555	306.920

Przytoczone liczby dobitnie świadczą o zasadniczym wzroście produkcji w naszym przemyśle przetwórczym. Częściowe bezrobocie, t. zn. zatrudnienie od 1 do 3 dni w tygodniu, w lipcu wyraża się w stosunkowo znikomym odsetku — 2,6% ogólnej liczby robotników, co w porównaniu z początkiem roku, stanowi wybitne polepszenie sytuacji.

Z główniejszych gałęzi przemysłu — podkreślić należy polepszenie konjunktury w przemyśle włókienniczym, zatrudniającym około 30 proc. ogólnej liczby robotników, objętych statystyką.

W przemyśle włókienniczym następujący odsetek ogółu robotników pracował w tygodniu

w końcu miesiąca	od 1 do 3 dni	od 4 do 5 dni	od 6 do 7 dni
stycznia	44,7	29,9	25,4
maja	19,6	41,1	39,3
lipca	3,8	16,8	79,4

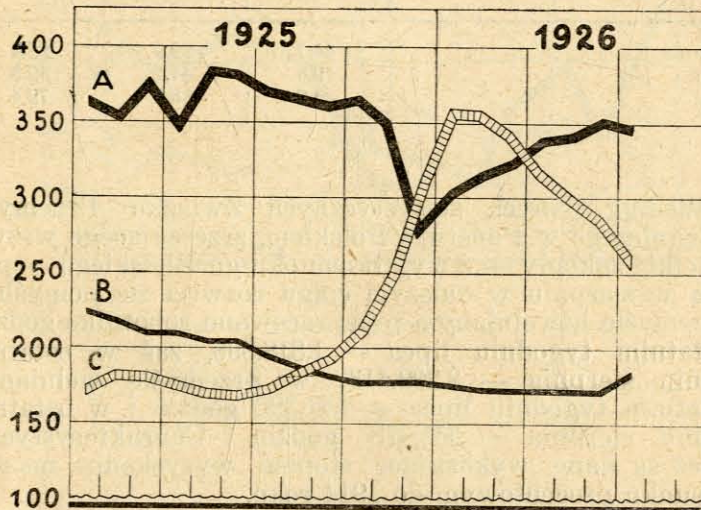
Według danych statystycznych Związku Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskim, zrzeszającego wszystkie wielkie zakłady — z wyjątkiem okręgu Bielskiego — produkcja w sierpniu w dalszym ciągu rozwija się pomyślnie. W przemyśle bawełnianym przepracowano robotniko-godzin: w ostatnim tygodniu lipca — 1.818.396, zaś w ostatnim tygodniu sierpnia — 2.209.413; w przemyśle wełnianym w ostatnim tygodniu lipca — 541.392 godzin i w ostatnim tygodniu sierpnia — 655.478 godzin. Charakterystyczne również są dane, wykazujące stopień wyzyskania maszyn w stosunku procentowym do 1914 roku.

Uruchomienie wielkiego przemysłu włókienniczego w drugim półroczu 1926.

Wyszczególnienie	Stopień wyzyskania maszyn	
	w końcu lipca	w końcu sierpnia
w odsetkach wyzyskania w roku 1914		
W przemyśle bawełnianym:		
Wrzeczona cieńkoprzędne	85,6	101,9
" odpadkowe i wigniówki	44,3	60,1
krosna	42,8	54,4
W przemyśle wełnianym:		
wrzeczona czesankowe	42,3	45,1
" zgrzebne	22,5	32,7
krosna	14,1	22,1

Liczba robotników zatrudnionych i liczba bezrobotnych w poszczególnych miesiącach w latach 1925 i 1926

w tysiącach

- A — Liczba robotników pracujących w przemyśle przetwórczym w zakładach zatrudniających 20 i wyżej robotników.
 B — Liczba robotników pracujących w zakładach górniczych i hutniczych.
 C — Liczba bezrobotnych według danych Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy.

Zwiększenie produkcji przemysłowej spowodowało z natury rzeczy i zmniejszenie się bezrobocia. Ilość bezrobotnych wynosiła w końcu maja — 320.512 osób, w końcu czerwca 300.943 i w końcu lipca — 288.196, wreszcie w końcu sierpnia spada do 244.552 osób. Jakkolwiek liczba ta jest o 116 tys. mniejszą od ilości bezrobotnych w okresie największego wzrostu bezrobocia, t. j. w lutym b. r., zagadnienie bezrobocia jest jednym z najgłówniejszych zadań Rządu, wymagających racjonalnej organizacji robót publicznych.

KOMUNIKACJA.

W związku z ożywieniem życia gospodarczego, ruch kolejowy wykazał wyraźny wzrost. Ogólna praca taboru kolejowego w ostatnich miesiącach bieżącego roku była znacznie intensywniejszą, niż w tymże okresie w latach 1924 i 1925.

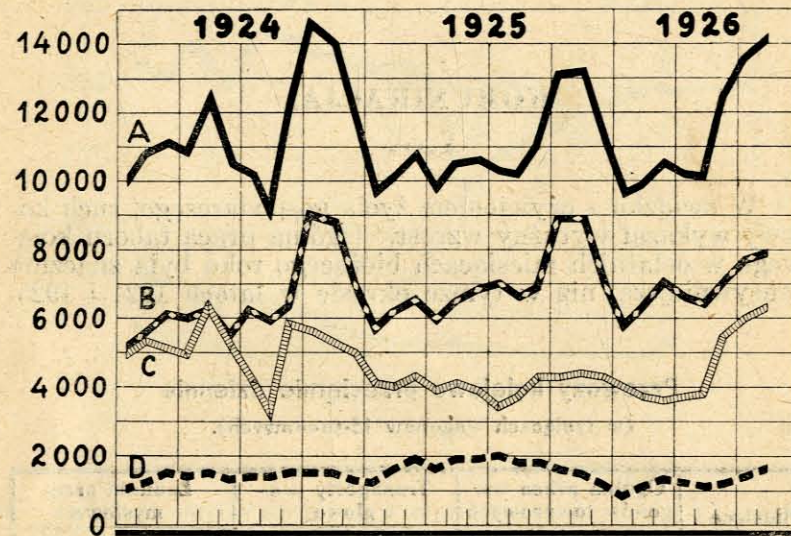
Przewozy kolejowe przeciętnie dziennie (w tysiącach wagonów 15-tonnowych).

Miesiące	Ogólna praca wagonów towarowych			Transporty węglowe			Ładunki przemysłowe		
	1926	1925	1924	1926	1925	1924	1926	1925	1924
Styczeń	10,6	10,9	11,2	3,9	4,0	4,8	0,7	1,1	0,9
Marzec	11,9	12,5	13,1	3,5	4,2	5,0	1,2	1,7	1,4
Maj	11,2	12,1	13,6	3,6	4,0	6,1	1,0	1,8	1,3
Czerwiec	13,9	12,3	11,6	5,4	3,8	5,1	1,1	1,9	1,2
Lipiec	15,1	12,2	11,3	5,9	3,3	4,1	1,3	1,8	1,3
Sierpień	15,7	11,7	10,1	6,2	3,5	3,0	1,5	1,7	1,3

Wybitne zwiększenie w okresie czerwiec — sierpień b. r. wykazują transporty węgla; naładunek węgla w sierpniu b. r. dwukrotnie przewyższa naładunek w sierpniu poprzednich lat. Wzmożenie ruchu towarowego na kolejach uwydatnia się jednak i w innych grupach transportowych. Świadczy to, jak zresztą i inne fakty, o wzroście obrotów towarowych w kraju, mimo wprowadzonej w czerwcu r. b. podwyżki w taryfach towarowych; podwyżka ta była konieczną wobec znacznego wzrostu cen w porównaniu z kwiet-

niem 1924 r., kiedy były ustalane obowiązujące do tego czasu taryfy.

Przewozy kolejowe w latach 1924, 1925 i 1926. Średni dzienny ładunek w jednostkach wagonowych

A — Ogólna praca kolei
 B — Ładunki wewnętrzne oprócz ładunków węglowych
 C — Węgiel
 D — Ładunki przemysłowe

Przygotowywana obecnie przez Rząd prawidłowa organizacja kolei, na zasadach wydzielenia kolei żelaznych w samodzielne przedsiębiorstwo państwowe, winna dodatkowo wpłynąć zarówno na budżet Państwa, jak i na wzmoczenie ruchu inwestycyjnego.

Zwiększenie naszego eksportu, które obserwujemy przeszło od roku, wysuwa zagadnienie dostosowania środków komunikacji do naszych możliwości wywozowych. Polska znajduje się pod tym względem w niepomyślnej sytuacji: port w Gdańsku nie jest przystosowany do wzmoczonego ruchu eksportowego, port w Gdyni znajduje się w stadium budowy i wykorzystywany jest tylko bardzo nieznacznie.

Ruch okrętów w porcie Gdańskim w pierwszym półroczu bieżącego roku w porównaniu z tymże okresem z lat poprzednich, przedstawiają liczby następujące.

Ruch okrętów w porcie Gdańskim w pierwszym półroczu lat 1923—1926 w tysiącach regtonn

	Wpłynęło	Wypłynęło
1923 roku	859,0	856,1
1924 „	803,2	812,0
1925 „	739,1	753,9
1926 „	1507,5	1469,1

Główniejszymi artykułami eksportowymi, wysyłanymi przez Gdańsk są: drzewo i wyroby z drzewa oraz węgiel kamienny. Rozwój eksportu tych artykułów jest następujący.

Eksport drzewa i węgla kamiennego z Gdańska w pierwszym półroczu lat 1923 — 1926

w tysiącach tonn:

	Drzewo i wyroby z drzewa	Węgiel kamienny
1923 roku	3806	152
1924 „	4810	193
1925 „	4663	200
1926 „	5915	12813

Za jedno z zasadniczych posunięć Rządu w kierunku uporządkowania naszego handlu zamorskiego uważać należy realne kroki w sprawie budowy portu handlowego w Gdyni. W lipcu ilość robotników zatrudnionych przy budowie portu zwiększono z 270 na 650, zaś w najbliższej przyszłości tempo prac ulegnie dalszemu zwiększeniu.

Udział transportów morskich w naszym eksporcie wykazuje niewątpliwie tendencję ku zwiększeniu, zwłaszcza jeśli będzie należycie rozwijany eksport produktów gospodarstwa rolnego. W zakresie zaś środków transportowych na morzu znajdujemy się w sytuacji wyjątkowo niepomyślnej. Polska bowiem jest jedynym krajem, który posiadając wybrzeże morskie, niema własnej floty handlowej chociażby w najskromniejszych rozmiarach. Wobec tego

szczególne doniosłe znaczenie dla naszego życia gospodarczego ma zapoczątkowanie tworzenia własnej floty handlowej. Uniezależnienie — chociażby narazie częściowe — naszego eksportu morskiego od obcych statków stwarza mocne podstawy planowej ekspansji na rynki zamorskie, czego dotychczas czynić nie mogliśmy ze względu na wysokie koszty frachtowe.

HANDEL ZAGRANICZNY.

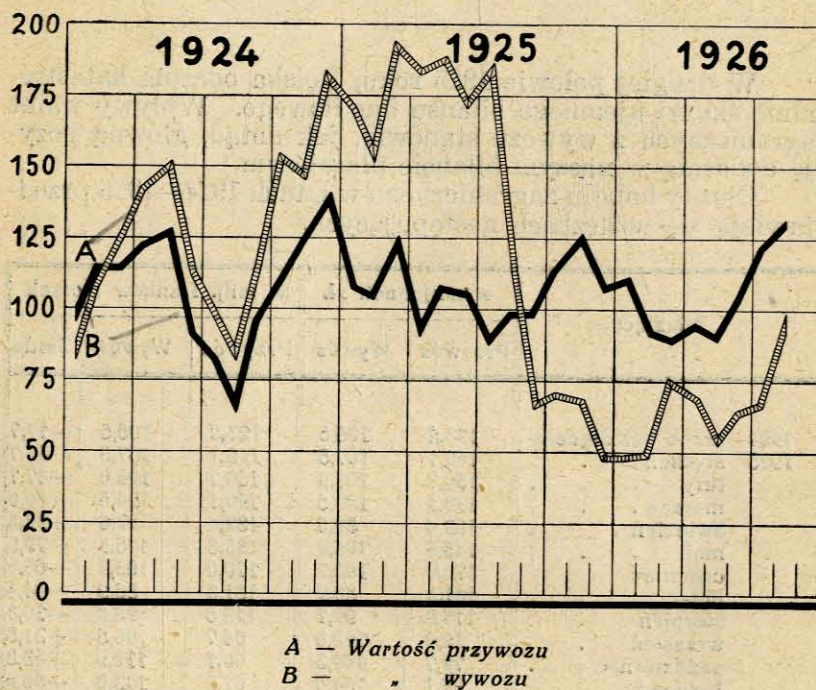
W drugiej połowie 1925 roku, Polska odczuła katastrofalnie skutki ujemnego bilansu handlowego. Wpływy walut zagranicznych z wywozu stanowią, jak dotąd, główną pozycję dodatnią w naszym bilansie płatniczym.

Obroty handlu zagranicznego w latach 1924—1926 przedstawiają się w liczbach następujących.

Miesiące	w milionach zł.		w milj. franków złotych		
	Przywóz	Wywóz	Przywóz	Wywóz	Saldo
1924 przec miesięczna	123,2	105,5	123,2	105,5	-17,7
1925 styczeń . . .	169,1	107,5	169,1	107,5	-61,7
lutý	150,7	103,0	150,7	103,0	-47,7
marzec	190,1	120,5	190,1	120,5	-69,6
kwiecień	182,4	89,6	182,4	89,6	-92,8
maj	185,8	105,9	185,8	105,9	-79,9
czerwiec	170,0	103,7	170,0	103,7	-66,3
lipiec	181,3	86,9	181,3	86,9	-94,4
sierpień	116,2	99,1	113,6	96,8	-16,8
wrzesień	72,9	108,8	64,7	96,5	+31,8
październik	79,7	130,3	69,1	112,9	+43,8
listopad	84,1	154,5	67,0	123,0	+56,0
grudzień	83,1	186,7	47,4	106,4	+59,0
1926 styczeń	68,8	159,1	47,3	109,2	+61,9
lutý	69,2	131,4	47,9	90,7	+42,8
marzec	110,6	132,9	73,4	88,2	+14,9
kwiecień	118,8	163,1	67,9	93,3	+25,4
maj	106,4	181,8	52,3	89,3	+37,0
czerwiec	123,5	200,1	63,5	102,8	+39,3
lipiec	120,2	221,6	65,8	121,0	+55,2
sierpień	160,6	224,3	92,1	128,6	+36,5

Dodatnie saldo bilansu handlowego Polska ma od września 1925 roku; w początku tego okresu aktywność bilansu handlowego osiągnięta była głównie na skutek gwałtownego zmniejszenia się przywozu, co było przede wszystkim rezultatem spadku zdolności nabywczej złotego zagranicą. Poczynając od marca r. b. przywóz wykazuje wzrost, równocześnie jednak wzrasta i wywóz.

Handel zagraniczny w poszczególnych miesiącach 1924—1926 r. w milionach franków złotych

Wyniki handlu zagranicznego w okresie pierwszych siedmiu miesięcy r. b. w porównaniu z tymże okresem 1925 roku świadczą, jak pomyślna zmiana zaszła w tej dziedzinie życia gospodarczego, zwłaszcza jeśli zważymy, że właśnie od roku jesteśmy w wojnie celnej z największym kontrahentem naszego handlu zagranicznego — Niemcami.

SPROSTOWANIE.

W wykresie na str. 38 A oznacza wartość wywozu, a B — wartość przywozu.

Obroty handlu zagranicznego w okresie styczeń — sierpień w latach 1925 i 1926.

Wyszczególnienie	1925 r.	1926 r.
	w tysiącach franków złotych	
Przywóz	1.345.688	509 835
Wywóz	816.092	822.886
Saldo	- 529.596	+ 313.051

Uderzający spadek importu w r. b. zawdzięczamy przede wszystkim temu, że wobec pomyślnych wyników urodzaju w 1925/26 roku gospodarczym, nie potrzebowaliśmy przywozić środków aprowizacyjnych. Wartość przywozu produktów spożywczych za 8 miesięcy 1925 r. wynosiła 413,3 milj. franków złotych (w tym mąki pszennej przywieziono za 117,3 milj. fr. zł.), w tymże okresie 1926 roku produktów spożywczych przywieziono za 91,7 milj. fr. zł. Nie mniej wybitny spadek wykazuje w b. r. przywóz tkanin, obuwia i gotowej odzieży.

Wartość przywozu tkanin, obuwia i odzieży w okresie styczeń — sierpień w latach 1925 i 1926.

Wyszczególnienie	1925 r.	1926 r.
	w milionach franków złotych	
Tkaniny bawełniane	56,8	8,9
„ wełniane	14,9	2,5
Odzież i konfekcja	54,6	10,4
Obuwie skórzane	23,8	2,4

Rozwój przywozu w omawianym okresie odbywał się w kierunku wybitnego zmniejszenia importu artykułów spożywczych i luksusowych oraz wyrobów przemysłowych, które w przeważającej części mogą być zastąpione towarami krajowymi. Pod tym względem trwająca od roku wojna celna z Niemcami i reglamentacja przywozu, jako jej skutek, przyniosły niewątpliwie korzyści dla wytwórczości krajowej.

Odbiorcy bowiem zmuszani byli do zastępowania dotychczasowych, powszechnie używanych wyrobów zagranicznych wytworami produkcji krajowej. Obok pomyślnej tendencji rozwoju przywozu, zwrócić należy uwagę i na objawy niepomyślne, do których zaliczamy przede wszystkim spadek przywozu surowców dla przemysłu włókienniczego. W okresie styczeń — sierpień przywieziono:

	w 1925 roku	w 1926 roku
bawełny	41,272 tonn	36,111 tonn
wełny i odpadków	9,717 „	6,405 „

Przywóz niezbędnych surowców przemysłowych wykazuje w ostatnich miesiącach stały wzrost, co jest wyrazem ożywienia w przemyśle.

Fakt spadku złotego i obniżenia realnych cen w Polsce właśnie w okresie, kiedy zaczęliśmy mieć dodatni bilans handlowy, oddziałał na nasz eksport w ten sposób, że jakkolwiek w 1926 roku wywieźliśmy o wiele większe ilości towarów, niż w 1925 roku, realna wartość eksportu zmalała: w ciągu pierwszych ośmiu miesięcy bieżącego roku wywieźliśmy o 7 milionów fr. złotych mniej, niż w tymże okresie 1925 roku.

Interesujące są pod tym względem liczby wywozu materiałów i wyrobów drzewnych.

W okresie styczeń—sierpień wywieziono materiałów i wyrobów drzewnych:

	1925 r.	1926 r.
Waga w tonnach	2.145.698	3.285.556
Wartość — w tys. fr. zł.	168.033	135.582

W roku bieżącym znacznie zwiększył się wywóz produktów spożywczych: w ciągu pierwszych siedmiu miesięcy 1926 r. wywieziono produktów spożywczych za 245,4 milj. fr. zł., a w tymże okresie 1925 roku tylko za 161,8 milj. fr. zł. W wywozie tej grupy duże znaczenie odgrywają zboża.

Udział w naszym wywozie produktów gospodarstwa rolnego — t. zn. towarów objętych grupą artykułów spożywczych oraz grupą zwierząt żywych charakteryzują liczby następujące.

Wartość wywozu zwierząt żywych i artykułów spożywczych w odsetkach ogólnej wartości wywozu.

	Zwierzęta żywe	Artykuły spożywcze
1924 r. I kwartał	0,1	23,4
II „	1,9	19,2
III „	7,9	14,6
IV „	5,7	32,0
1925 r. I „	6,4	24,4
II „	7,7	15,2
III „	8,8	19,2
IV „	8,8	33,8
1926 r. I „	8,1	29,2
II „	5,2	32,2
lipiec	7,3	20,3
sierpień	3,2	20,3

Zjawiskiem charakterystycznym dla naszego wywozu w ostatnich miesiącach, jest wyraźne zwiększenie się wywozu wyrobów przemysłowych, wynikłe skutkiem spadku cen realnych i wzrostu naszej zdolności konkurencyjnej.

Wywóz wyrobów przemysłowych w 1926 r. wynosił:

	w milj. fr. zł.	w milj. zł.
styczeń	14,9	21,7
luty	12,3	17,8
marzec	14,3	21,4
kwiecień	11,3	19,7
maj	11,0	22,5
czerwiec	14,5	28,4
lipiec	15,6	27,8
sierpień	18,7	32,8

Jakkolwiek w przytoczonych powyżej faktach można widzieć pewne dodatnie rysy, tem nie mniej jednak z całą stanowczością stwierdzić należy, że pomyślna konjunktura dla naszego wywozu, a w szczególności dla wywozu wyrobów przemysłowych została wykorzystana w rozmiarach nader skromnych. Główną przyczyną tego zjawiska są trudności kredytowe, wobec których Polska nie może udzielać kredytów naszym odbiorcom zagranicznym — jak to czynią kraje konkurujące.

Na specjalne wyróżnienie zasługuje zagadnienie wywozu węgla kamiennego. Bezpośrednio po rozpoczęciu woj-

ny celnej z Niemcami — wywóz węgla kamiennego znacznie spada. Wskutek wysiłków, przedsięwziętych przez Rząd w celu wyszukania dla węgla kamiennego nowych rynków zbytu — już od końca ub. roku obserwujemy zwiększenie się wywozu. Węgiel został skierowany przeważnie do krajów bałtyckich i do Włoch.

Wywóz węgla kamiennego w latach 1925 i 1926 w tysiącach tonn

	W 1925 roku	W 1926 roku
styczeń	833	669
luty	740	584
marzec	860	609
kwiecień	762	673
maj	819	704
czerwiec	641	1.395
lipiec	457	1.834
sierpień	529	2.130
wrzesień	573	
październik	680	
listopad	690	
grudzień	643	

Wybitny wzrost wywozu węgla poczynając od czerwca b. r. wywołany został angielskim strajkiem węglowym. W okresie od czerwca do połowy września wywieźliśmy do Anglii poważne ilości węgla a mianowicie:

w czerwcu	221 tys. tonn
„ lipcu	637 „ „
„ sierpniu	795 „ „
„ 1-ej połowie września	451 „ „

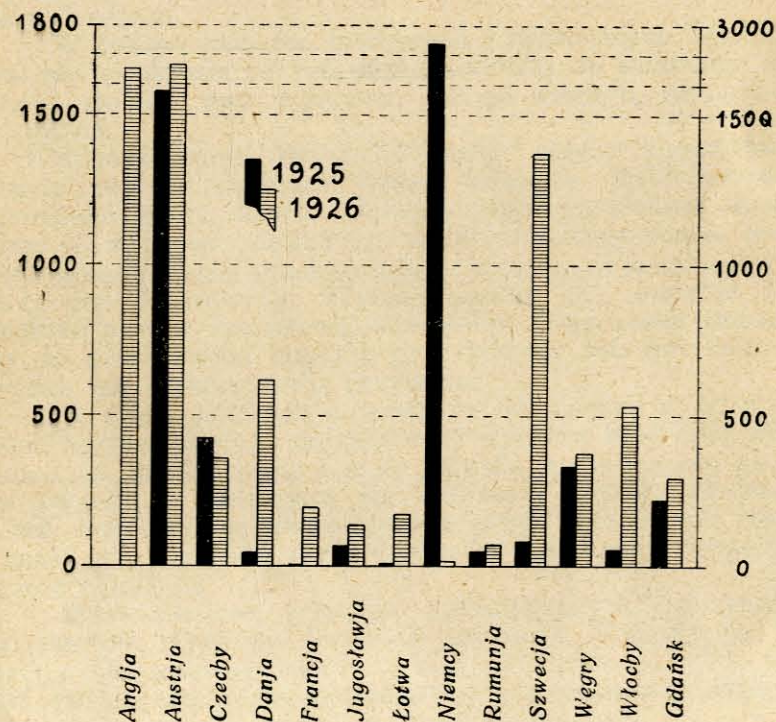
Odbiorcami naszego węgla kamiennego w okresie pierwszych 8 miesięcy w roku bieżącym i w roku poprzednim były następujące kraje.

Wywóz węgla kamiennego w okresie od stycznia do sierpnia według państw w latach 1925 i 1926 w tysiącach tonn:

	1925 rok	1926 rok
Do Niemiec	2.704	20
„ Anglii	—	1.653

	1925 rok	1926 rok
„ Austrii	1.586	1.665
„ Szwecji	84	1.376
„ Danji	611	44
„ Włoch	49	533
„ Czechosłowacji	425	346
„ Węgier	336	378
„ w. m. Gdańska	228	295
„ Łotwy	20	176
„ Francji	—	197
„ Jugosławii	69	132
„ Rumunii	53	71
„ Norwegii	—	97
„ Finlandji	—	95

Wywóz węgla polskiego w okresie od stycznia do sierpnia w latach 1925 i 1926 w tysiącach tonn —

Na skutek zainicjowanej przez Rząd akcji, Bank Polski już przyznał specjalne kredyty w sumie 16.000.000 złotych na sfinansowanie eksportu artykułów rolniczych. Realizacja tych kredytów, w myśl intencji Rządu, ma iść równoległe z powołaniem do życia Biura Sprzedaży, które ma być organizacją wspólną dla wszystkich poważniejszych zrzeszeń rolniczych oraz firm eksportowych. Utworzenie tego Biura będzie miało dodatni wpływ na uporządkowanie naszego handlu eksportowego zbożem, który znajduje się w stanie zupełnego chaosu.

CENY.

Zagadnienie polityki cen stanowi niewątpliwie jeden z najgłówniejszych problemów naszego życia gospodarczego. Przecież niewspółmierny wzrost cen, który nastąpił w okresie stabilizacji złotego, przyczynił się do załamania się naszej waluty, a przez to — i do pogłębienia kryzysu gospodarczego.

W Polsce ruch cen hurtowych i detalicznych kształtował się w okresie od reformy walutowej do załamania się kursu złotego pod wpływem całego szeregu czynników ujemnych.

Spadek kursu złotego z natury rzeczy spowodował wzrost cen nominalnych, który jednakże niedorównywał wzrostowi kursu dolara. Jest to przede wszystkim dowodem, że w okresie stabilizacji waluty mieliśmy realne ceny zbyt wygórowane, przekraczające w wielu wypadkach poziom cen światowych. Wysoki poziom cen stwarzał tak znaczną premję importową, iż w końcu Rząd został zmuszony do wstrzymania importu przy pomocy tak radykalnego środka jak reglamentacja przywozu.

W ciągu ostatnich miesięcy — od czerwca r. b. w cenach hurtowych daje się zauważyć wyraźna tendencja zniżkowa, co spowodowane zostało głównie spadkiem cen zboża w związku ze zbliżającą się realizacją nowego urodzaju. Ruch cen dwu najgłówniejszych grup towarowych zboża i mąki oraz wyrobów przemysłowych — wykazuje tendencję wręcz odmienną.

Wskaźnik cen wyrobów przemysłowych, poczynając od czerwca, wykazuje tendencję zniżkową. Zwyżkę cen tej grupy obserwujemy dopiero w końcu sierpnia — jest to wyznik zwyżki cen węgla górnośląskiego, która została częściowo zmniejszona na skutek interwencji rządowej.

Wskaźnik cen hurtowych 24 towarów.

Rok i miesiąc	Zboże i mąka	Mat. bud. żelazo i węgiel.	Mięso i cukier	Ogólny wskaźnik
1924 I . . .	91,8	128,2	152,6	115,8
IV . . .	88,2	111,2	152,0	108,7
VII . . .	94,7	91,2	137,0	102,9
X . . .	157,6	92,5	159,2	126,4
XII . . .	151,8	98,3	138,8	124,8
1925 I . . .	206,1	99,1	131,6	136,2
IV . . .	205,1	96,9	134,6	138,1
VII . . .	141,9	100,3	156,7	126,2
X . . .	123,4	101,4	145,8	122,7
XII . . .	170,8	121,5	148,6	153,2
1926 I . . .	153,2	116,7	149,9	142,2
IV . . .	219,6	120,7	167,1	173,6
10-16/V . . .	235,5	123,4	179,3	182,4
24-30 . . .	251,9	125,6	186,1	192,4
31/V-6/VI . . .	247,6	126,4	179,2	188,3
14-20 . . .	223,3	126,4	192,4	180,0
28/VI-4/VII . . .	219,1	130,6	187,0	177,9
5-11 . . .	201,2	130,6	186,7	171,0
12-18 . . .	182,6	130,6	187,4	165,3
19-25 . . .	177,1	129,6	186,5	163,0
26/VII-1/VIII . . .	191,6	129,6	187,4	168,2
2-8 . . .	201,6	129,6	187,4	171,6
9-15 . . .	194,3	129,6	185,9	170,3
16-22 . . .	203,4	116,4	182,2	171,7
23-29 . . .	220,2	124,5	183,1	175,9
30/VIII-5/IX . . .	214,2	126,4	186,5	177,0
6-11/IX . . .	211,1	124,7	187,3	175,6
13-18 . . .	221,1	124,4	196,2	179,5

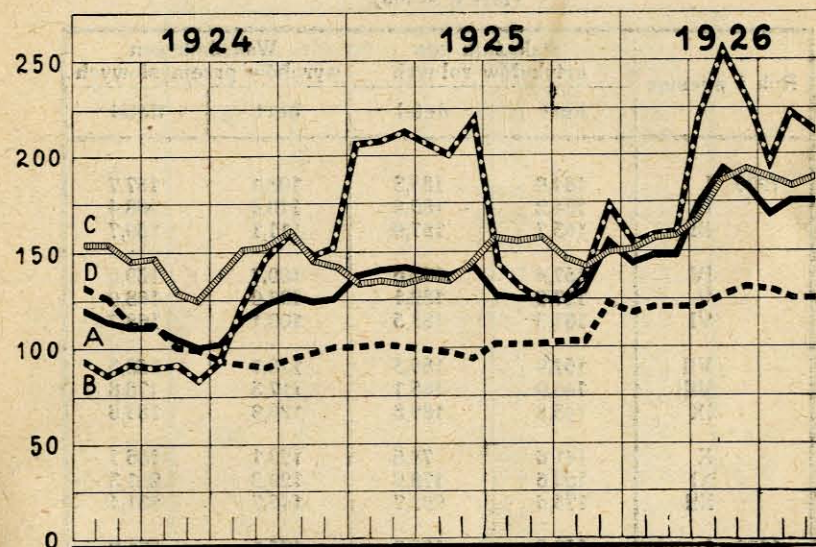
Kształtowanie się cen zbóż i mąki wykazuje tendencję odmienną: w lipcu obserwujemy niższą cenę zboża — jest to zjawisko sezonowe w okresie przednówka. Lecz mniej pomyślne rezultaty tegorocznych zbiorów w Polsce oraz w całym szeregu innych krajów, produkujących zboża, przyczyniają się do zwykłej tendencji, którą obserwujemy z pewnymi wahaniami w ciągu ostatnich tygodni. Cena pszenicy w Polsce w drugiej połowie sierpnia przewyższa ceny na największym rynku światowym Chicago.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego tegoroczne zbiory zbóż stanowią następujący odsetek zbiorów poprzednich lat:

	1924/25 r.	1922/23 r.
żyto	86,7	101,0
pszenica	80,0	87,8
jęczmień	95,7	97,8
owies	99,7	93,8

Według bardzo ostrożnych obliczeń tegoroczne zbiory po zaspokojeniu spożycia wewnętrznego dają zaledwie nieznaczne nadwyżki na eksport.

Wskaźniki cen hurtowych w Polsce (styczeń 1924 r. = 100)

A — Wskaźnik ogólny | C — Mięso i cukier
B — Zboże i mąka | D — Żelazo, węgiel i materiały budowlane

Wskazana konjunktura na rynku zbożowym, wywołana, jak zaznaczyliśmy, niepomyślnymi zbiorami zbóż w bie-

zającym roku, przy naszych prymitywnych stosunkach handlowych, stwarza pozatem szczególnie podatny grunt do spekulacyjnej zwyżki cen. Polityka aprowizacyjna, na którą Rząd wkroczył przyczyni się do wstrzymania względnie złagodzenia zwyżki cen zboża oraz innych artykułów pierwszej potrzeby.

W ścisłym związku z polityką w dziedzinie cen — staje zagadnienie rozpięcia cen hurtowych i detalicznych.

Rozwój cen detalicznych w porównaniu z cenami hurtowymi artykułów rolniczych i wyrobów przemysłowych przedstawia następujące zestawienie.

Wskaźniki cen artykułów rolnych i wyrobów przemysłowych w sprzedaży hurtowej i w handlu detalicznym w latach 1925—1926, (1914 r = 100).

Rok i miesiąc	Wskaźnik cen artykułów rolnych		Wskaźnik cen wyrobów przemysłowych	
	hurt	detal	hurt	detal
1925 I	164,9	185,3	108,1	187,7
II	164,2	186,2	110,4	168,4
III	163,7	187,9	111,1	169,7
IV	157,4	183,6	109,7	169,2
V	157,6	182,1	107,9	168,9
VI	161,3	188,5	108,1	168,7
VII	151,9	186,5	110,1	160,3
VIII	146,0	185,1	117,3	178,8
IX	143,8	180,8	120,9	184,6
X	141,6	178,5	122,1	186,1
XI	152,6	179,2	129,2	201,3
XII	178,6	202,7	145,7	231,1
1926 I	159,0	195,8	135,1	231,0
II	166,1	194,2	138,4	232,5
III	163,7	192,9	138,9	232,0
IV	193,6	211,9	155,1	236,2
V	215,4	227,2	167,2	259,8
VI	206,4	225,8	161,9	255,7
VII	196,4	215,9	156,2	244,5
VIII	206,0	226,3	162,4	244,0

Charakterystycznym zjawiskiem dla naszych stosunków jest znaczne rozpięcie pomiędzy cenami hurtowymi a detalicznymi, zwłaszcza w grupie artykułów przemysłowych.

Stosunek procentowy cen detalicznych do cen hurtowych w obu wymienionych grupach towarów podaje poniższe zestawienie.

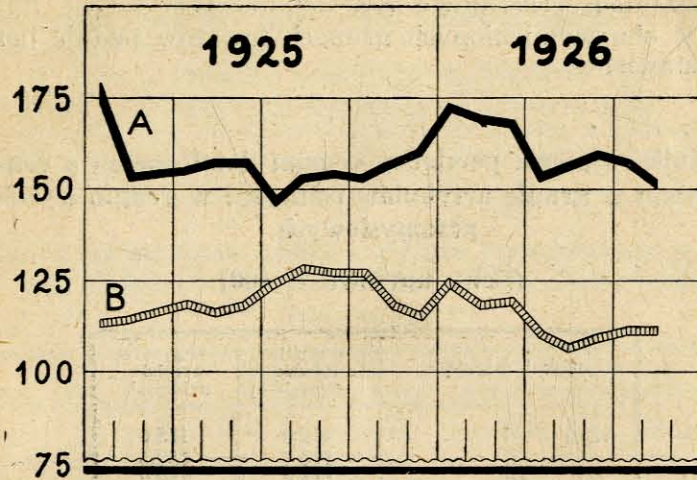
Wskaźnik rozpięcia pomiędzy cenami detalicznymi a cenami hurtowymi w grupie artykułów rolnych i w grupie wyrobów przemysłowych.

(Ceny hurtowe = 100).

Rok i miesiąc		W grupie artykułów rolnych	W grupie wyrobów przemysł.
1925	I	112,4	173,6
	II	113,4	152,5
	III	114,8	152,7
	IV	116,6	154,2
	V	115,5	156,5
	VI	116,9	156,0
	VII	122,7	145,5
	VIII	126,8	152,4
	IX	125,7	152,7
	X	126,0	152,4
	XI	117,4	155,8
	XII	113,6	159,6
1926	I	123,1	171,0
	II	116,9	168,0
	III	117,8	167,0
	IV	109,4	152,3
	V	105,5	155,4
	VI	108,3	157,9
	VII	109,9	150,5
	VIII	109,8	150,2

W badaniach rozpięcia pomiędzy cenami hurtowymi a detalicznymi dane wskaźnikowe nie są dostateczną podstawą do ścisłych wniosków. Nie mniej jednak obecne tendencje w tym zakresie są tak jaskrawe, że pozwalają na ogólną ocenę zachodzących procesów.

Rozpięcie pomiędzy cenami detalicznymi a hurtowymi
(ceny hurtowe = 100)

A — Rozpięcie w grupie artykułów przemysłowych
B — Rozpięcie w grupie artykułów rolnych pochodzenia krajowego

Rozpięcie pomiędzy cenami hurtowymi a detalicznymi w grupie artykułów przemysłowych jest rażąco większe od rozpięcia w grupie artykułów rolnych.

Nadmierne rozpięcie pomiędzy cenami hurtowymi a detalicznymi wpływa na zmniejszenie się spożycia wewnętrznego wyrobów przemysłowych.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OKRESU.

Na podstawie przytoczonych cyfr możemy stwierdzić, że w okresie od maja do września w sytuacji finansowej i gospodarczej Państwa zaszły następujące zmiany.

I. Pomimo podniesienia urzędniczych poborów o $4\frac{1}{2}$ — 6%, w budżecie państwowym została osiągnięta równowaga, a nawet uzyskano pewną nadwyżkę która pozwala pokryć częściowo deficyt poprzednich czterech miesięcy.

II. Od czerwca nastąpiła poprawa kursu złotego. W sierpniu złoty ustabilizował się na poziomie 9 zł. za 1 dolar. Zapas złota i walut zagranicznych w Banku Polskim wzrósł o 103 miliony franków złotych, wobec czego Bank Polski mógł powiększyć obieg biletów bankowych. Stopa dyskontowa Banku Polskiego została obniżona z 12 na 10. Dokonane zmiany statutu Banku Polskiego przystosowały instytucję emisyjną do potrzeb życia gospodarczego. Zasługuje tu na podkreślenie szerokie uwzględnienie potrzeb kredytowych rolnictwa.

III. W dziedzinie produkcji nastąpiło ogólne ożywienie. W szczególności zwiększyło się bardzo znacznie wydobycie węgla, jak również daje się zauważyć wzmożona działalność w hutnictwie i przemyśle włókienniczym. Liczba bezrobotnych zmniejszyła się o sto tysięcy, liczba zakładów pracujących przez pełny tydzień zwiększyła się dwukrotnie w porównaniu z majem, a przeszło trzykrotnie w porównaniu ze styczniem.

IV. Praca taboru kolejowego wzrosła dzięki wzmożeniu eksportu węgla i drzewa zagranicę oraz w związku z ogólną poprawą sytuacji w przemyśle. Czynniki te wpłynęły również na zwiększenie ruchu statków w Gdańsku.

V. Bilans handlu zagranicznego dawał saldo dodatnie, przyczem w przywozie zmniejszył się znacznie odsetek artykułów spożywczych i luksusowych, w wywozie zaś w związku ze wzrostem zdolności konkurencyjnej przemysłu dawało się zauważyć zwiększenie udziału wyrobów przemysłowych.

VI. W dziedzinie cen po okresie stabilizacji, a nawet częściowej niżki, trwającej aż do sierpnia, obecnie zaczęła ujawniać się niebezpieczna tendencja zwyżkowa.

146969